

# Pracownia Konserwacji Mebli Zabytkowych

*Anna Gryszkiewicz*

11-040 Dobre Miasto  
ul. Zientary Malewskiej 11

Dzielo konserwatorskie i dokumentacja  
chronione prawem autorskim .

## **MB-44-OMO – szafa sieniowa XVIII wiek, warsztat elbląski Opis budowy technologicznej i stanu zachowania obiektu .**

Szafa dwudrzwiowa o konstrukcji wieńcowej



Drewno: jesion, dąb, lipa, intarsja ze śliwy

1. Wieniec górny z drewna jesionowego, z wylamanym do góry, bogato profilowanym gzymsem. Na fryzie wieńca intarsja wstęgowa o kształcie cęgowo-trapezowym.



Stan zachowania wieńca górnego:



W płycie sufitowej brak deski szer. 30cm.



W części przedniej wieńca po lewej stronie brak listwy profilowanej. Fryz wieńca gęsto podziurawiony przez owady z głębokimi pęknięciami, wstęgi intarsji luźne z brakami.



Na prawym boku gzyms wyłamany , z ubytkiem drewna . Drewno mocno spenetrowane i zniszczone przez owady, z licznymi śladami po gwoździach, naroża i krawędzie wykruszone



2. Wieniec dolny – cokół wsparty był na pięciu cebulastych nogach, które nie zachowały się i wyposażony w dwie szuflady, z których zachowała się jedna.



Dębowa płyta górna stanowiąca podłogę szafy, połączona z bokami cokołu na wręgi rozklejona na dwie części .  
Dębowa płyta dolna zamykająca cokół od dołu przybita od dołu kołkami do skrzyni cokołu.



Brak górnej listwy profilowej na lewym boku wieńca . Przednia, górna listwa profilowa oryginalna, reszta listew wieńca wtórna .



W prowadnicach szuflad głębokie wyłobienia , jednej prowadnicy brak.



Zachowała się jedna z dwóch oryginalna szuflada wykonana z drewna lipowego z jesionowa deską czołową , wyposażona w mosiężne okucie z uchwytem . Widoczne ślady napraw .



Wnętrze szuflady pokryte grubą warstwą bardzo twardej , ciemnej , niezidentyfikowanej substancji .



Konstrukcja wieńca dolnego rozklejona , z licznymi śladami po gwoździach i mocno zniszczona przez owady. Naroża wykruszone .



Lewy, tylny narożnik skrzyni cokołu zniszczony przez owady z dużymi ubytkami drewna.



Intarsja odspojona z ubytkami.



Wtórne uzupełnienie intarsji okleiną orzechową .  
3.





W lewym boku i w plecach cokołu bardzo duże uszkodzenia przez owady gniazd czopów i wręgów, w których zamocowany jest korpus mebla . Ponieważ jakość tych połączeń decyduje o stabilności mebla, zdecydowałem się na wycięcie słabych odcinków i zaflekowanie listwami na całej długości boku lewego i pleców cokołu.



3. Boki korpusu o konstrukcji ramowo płycinowej z pionową intarsjowaną deską zamykającą ścięty skośnie narożnik.



Boki korpusu mocowane do cokołu i wieńca górnego za pomocą wręgów i ośmiu czopów wsuwanych w gniazda wieńców , oraz spięte z wieńcami ośmioma kutymi hakami . Zachował się tylko jeden czop.



Ramy boków korpusu rozklejone z ubytkami drewna spowodowanymi przez owady. W boku lewym wyłamane trzy czopy i braki drewna w płycinie .



4. Drzwi zawieszane na zawiasach czopowych



Skrzydło lewe blokowane zachowanymi zasuwami . Płyty skrzydeł drzwiowych wykonane ze sklejonych jesionowych desek, stężone od czola poziomymi deskami, połączonymi na wręg .



Skrzydło prawe zamykane zamkiem półpuszczanym. Zamek dziewiętnastowieczny wtórny bez klucza .



Na płyty drzwi naklejone ramy profilowane o falistym, wklęsło-wypukłym wykroju, tworzące zagłębione płyciny .



Taki typ konstrukcji drzwi powoduje nieuchronne pęknięcie płyty drzwi, co też ma miejsce w omawianym meblu .  
W skrzydle prawym ozdobiona mosiężną, tarczową kluczyną i intarsją lizena spełniająca rolę listwy przymykowej.



Drzwi . Ślady penetracji owadów, rozklejenia i zwichrowania naklejonych ramiaków.

5. Plecy składają się z dwóch dużych płycin spiętych pionową deską , z boków wręgowaną , z wysuniętymi na końcach czopami . Plecy nie zachowały się .

Po dokładnym oglądnięciu obiektu mogę stwierdzić , że mebel był kilka razy naprawiany . Większość listew profilowych oryginalnie była przymocowana na klej i kołki drewniane . Gwoździe były stosowane do przybicia tych listew , które odpadły na skutek odklejenia i uszkodzenia kołków przez owady , oraz do wzmocnienia rozklejonej konstrukcji . Pierwsze naprawy były przeprowadzone w XVIII , lub na początku XIX wieku i stosowano wtedy gwoździe kowalskiej roboty . Takie gwoździe były zastosowane do naprawy gzymsu i cokołu obiektu . Najpoważniejsza i dość fachowa naprawa przeprowadzona była prawdopodobnie w drugiej połowie XIXw. Wtedy to zostały wymienione wszystkie , (oprócz przedniej górnej) listwy cokołu .



Podczas w/w naprawy drewno obiektu było już mocno uszkodzone przez owady , gdyż po odjęciu listew okazało się , że były one przybite i przyklejone na zniszczone przez owady drewno . Wszystkie listwy zostały wtedy przymocowane kwadratowymi gwoździami produkcji fabrycznej , typowymi dla drugiej poł. XIX wieku . Takie gwoździe różnej wielkości zastosowano też do wzmocnienia konstrukcji . Prawdopodobnie wtedy też została naprawiona intarsja . Fachowo zaflekowane zostały : przednia , górna listwa cokołu , pęknięcia płycin drzwi , szuflada . . Na prawym boku cokołu i na fryzie widoczne są ślady kitowania kitem klejowo trocinowym . W wielu miejscach widać uzupełnienia intarsji okleiną orzechową podbarwianą ciemną politurą do koloru śliwy .



Po zdjęciu zamka , który był przymocowany wkrętami fabrycznej produkcji pokazały się ślady po wcześniejszym zamku .



Są to otwory nie pasujące do zamka obecnego , z resztkami urwanych gwoździ , lub wkrętów .





Również konstrukcja zamka jest typowa dla drugiej poł.XIX wieku , choć muszę przyznać , że zamek został fachowo zrekonstruowany przez ówczesnego , lokalnego ślusarza , lub kowala . Następne naprawy polegające na zbijaniu odpadających rozklejonych elementów były przeprowadzane , w pierwszej połowie XX wieku o czym świadczą okrągłe fabryczne gwoździe typowe dla tego okresu .

Przyczyny zniszczeń i uszkodzeń :

1. Wilgotne środowisko , w jakim przebywał mebel , (okolice Elbląga , Żuławy)
2. Zastosowane drewno jesionowe wyjątkowo podatne na działanie drewnojadów .
3. Błędy technologiczne(budowa drzwi).
4. Niefachowe naprawy polegające na zbijaniu gwoździami .
5. Wyjątkowo niekorzystne warunki , w jakich był przechowywany mebel przed r.1948 o czym świadczą : liczne zacieki prawie całkowicie zmyta przez wodę politura , ślady po odchodach ptasich , gruba warstwa starego , wrośniętego brudu , resztki kłosów zbożowych , bardzo duże skorodowanie gwoździ .

Brakujące części i elementy , które należy zrekonstruować :

1. Plecy mebla .
2. Nogi (sztuk 5) .
3. Szuflada prawa .
4. Listwy profilowane i prowadnica szuflady ,
5. Część płyty sufitowej wieńca górnego .
6. Szyld mosiężny do szuflady .
7. Klucz do zamka .
8. Haki (szt. 8) spinające korpus z wieńcem górnym i dolnym .

## Postęp prac na dzień 15.01.2015

### 1. Dokładne rozpoznanie i opisanie obiektu



### 2. Demontaż i oczyszczenie skrzyni cokołu mebla

### 3. Demontaż , flekowanie i sklejenie płyty górnej(podłoga) cokołu



### 4. Demontaż prowadnic szuflad , flekowanie uszkodzeń prowadnic ,rekonstrukcja jednej prowadnicy . Montaż .



6. Flekowanie wręgów mocujących bok i plecy szafy do cokołu .



7. Rekonstrukcja brakujących listew profilowych cokołu



8. Naprawa lewego tylnego narożnika cokołu z flekowaniem i rekonstrukcją wczepów skośnych  
9. Montaż i sklejenie skrzyni cokołu .

Badania , zdjęcia i opisy wykonał Jacek Gryszkiewicz  
Dobre Miasto dnia 15.01.2015r.

